

ዳኞች፡- ዓብዱልቃድር መሐመድ

ታፈሰ ይርጋ

ፀጋዬ አስማማው

አልማው ወሌ

ዓሊ መሐመድ

አመልካች፡- የንኮማድ ኃ.የተ.የግል ማህበር - አልቀረበም

ተጠሪ፡- አቶ ቡሽራ በቀለ - አልቀረበም

መዝገቡን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል፡፡

ፍ ር ድ

ጉዳዩ የአሠሪና ሠራተኛ አዋጅን መሠረት ያደረገ ሲሆን ክርክሩ የተጀመረውም የአሁኑ ተጠሪ በተከሣሽ ድርጅት ውስጥ በሎደር ኦፕሬተርነት ሙያ ከሚያዝያ 05 ቀን 1997 ዓ.ም ጀምሮ ሲያገለግሉ መቆየታቸውንና በወቅቱም ይከፈላቸው የነበረው ወርሃዊ ደመወዝ ብር 1800.00(አንድ ሺህ ስምንት መቶ) መሆኑን ዘርዘረው ከጥር 22 ቀን 1999 ዓ.ም ጀምሮ የተቋረጠው የስራ ውል ያላገባብ መቋረጡን ጠቅሰው ውዝፈ ደመወዝ ተከፍሏቸው ወደ ስራ እንዲመለሱ ወይም የተለያዩ ክፍያዎችን በመክፈል ከስራ እንዲያሰናብት ይወሰንላቸው ዘንድ በአሁኑ አመልካች ላይ ሠኔ 18 ቀን 1999 ዓ.ም በተፃፈ ማመልከቻ በፌዴራል መጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት በመሠረቱት ክስ መነሻ ነው ፍ/ቤቱም የአሁኑ አመልካች እንዲቀርብ ጥሪ አድርጎ አመልካች መልስ በሚሠጥበት ቀን ቀጠሮ መልሱን ይዞ ባለመቅረቡ በቂ ምክንያት የሌለው መሆኑን በመጥቀስ ይህንኑ መብቱን ከአለፈ በኋላ ግራ ቀኙን በቃል አከራክሮ አመልካች ተጠሪ ከአምስት ቀን በላይ ከስራ የቀረ ስለመሆኑ አላስረዳም ተጠሪም ማስረጃ ላቀርብ ስል ተከለክልኩ በማለት ክደው ተከራክረዋል የሚል ምክንያት በመያዝ ተጠሪ ከስራ የተሠናበቱት ያላገባብ ነው ሆኖም ወደ ሥራ ቢመለሱ መልካም የሆነ የአሠሪና ሠራተኛ ግንኙነት ስለማይፈጥር የተለያዩ ክፍያዎች ተከፍለው ተጠሪ ከስራ ይሠናበቱ በማለት ወስኗል፡፡ ጉዳዩ በይግባኝ የቀረበለት የፌዴራሉ ከፍተኛ ፍ/ቤትም ግራ ቀኙን ካከራከረ በኋላ የስር ፍ/ቤትን ውሳኔ አጽንቶታል፡፡ የሠበር አቤቱታው የቀረበውም ይህንኑ ውሳኔ በመቃወም ለማስለወጥ ነው፡፡

አመልካች የበታች ፍ/ቤቶች ውሳኔ መሠረታዊ የሆነ የህግ ስህተት የተፈፀመበት ነው የሚልባቸውን ምክንያቶች ሚያዝያ 28 ቀን 2000 ዓ.ም በተፃፈ የሠበር አቤቱታ ዘርዘሮ አቅርቧል፡፡ ይዘቱም በአጭሩ በስር ፍ/ቤት መልሱን በጽሑፍ የማቅረብ መብት ያለፈበትን ምክንያት ያላገባብ መሆኑ ተጠቅሶ በቀረበው የይግባኝ ቅሬታ የይግባኝ ሠሚው ፍ/ቤት ውሳኔ ሳይሠጥበት ማለፉ ተገቢነት የሌለው መሆኑን ተጠሪ ከስራ ላይ ከአምስት ቀን በላይ መቅረትቸውን በቃል ክርክር ወቅት አምነው እያሉ እና የህክምና ማስረጃ ለማቅረብ ስሄድ የድርጅቱ ዘበኛ ከለከለኝ በማለት ተጠሪ የገለፁት ፍሬ ነገር በተጨማሪም ማስረጃ ተደጋግሮ ባልቀረበበት ሁኔታ ይህንኑ የማስረዳት ሽክም ወደ አመልካች የማዞር ውሳኔ መሠጠቱ ስህተት ስለሆነ ሊታይም ይገባል በማለት ዳኝነት መጠየቁን የሚያሳይ ነው የአመልካች የሠበር አቤቱታ ተመርምሮም ለሠበር ችሎቱ ሊታይ ይገባል በመባሉ ተጠሪ ቀርበው ሠኔ 26 ቀን 2000 ዓ.ም በተፃፈ ማመልከቻ የአመልካችን የሠበር አቤቱታ ቅሬታ ነጥቦችን ተቀባይነት የሌላቸው መሆኑን በመዘርዘር መልስ ሠጥተዋል፡፡ አመልካች በበኩሉ ሐምሌ 17 ቀን 2000 ዓ.ም በተፃፈ ማመልከቻ የሠበር አቤቱታውን በማጠናከር የመልስ መልሱን ሠጥቷል፡፡

የጉዳዩ አመጣጥ አጠር አጠር ባለ መልኩ ከላይ የተገለፀው ሲሆን ይህ ችሎትም የግራ ቀኙን የጽሁፍ ክርክር የሰበር አቤቱታ ከቀረበበት ውሳኔ እና አግባብነት ካላቸው የሕግ ድንጋጌዎች ጋር በማገናዘብ በሚከተለው መልኩ

መርምሮታል። እንደመረመረውም ተጠሪ ከአምስት ቀናት በላይ በተከታታይ ከሥራ መቅረታቸውን ሳይክዱ በሥር ፍ/ቤቶች ተጠሪ የሐኪም ማስረጃውን ለአመልካች ላቀርብ ስል ዘበኛው ከልክሎኛል በማለት ያቀረቡትን ክርክር መሠረት በማድረግ ተጠሪ የተሰናበቱት ያለአግባብ ነው በማለት የተለያዩ ክፍያዎች ተከፍሏቸው ከሥራ እንዲሰናበቱ የወሰኑት ውሳኔ በአግባቡ መሆኑን ያለመሆኑን ምላሽ የሚያስፈልገው ሆኖ አግኝቶታል።

ከክርክሩ ሂደት መገንዘብ የተቻለው ተጠሪ ከአምስት ተከታታይ የስራ ቀናት በላይ በስራ ገበታቸው አለመገኘታቸውን በመግለጽ ያልተገኙበት ምክንያት በህመም ሆኖ ይህንኑ ማስረጃ ለአመልካች በወቅቱ ያላቀረቡ መሆኑንና ማስረጃውን ለማቅረብ ያልቻሉበት ምክንያትም የአመልካች ድርጅት ዘበኛ ወደ ግቢው ሊያስገባቸው ፈቃደኛ ባለመሆኑ ስለመሆኑ በመግለጽ ተጠሪ የሚከራክሩ መሆኑን ነው። የበታች ፍ/ቶችም ይህንኑ የተጠሪ ክርክር በቃል ክርክር ወቅት ያረጋገጡት መሆኑን ውሳኔው ያሳያል። ተጠሪ የሀኪም ማስረጃውን ለአመልካች ያላቀረቡበት ምክንያት በዘብ ጥበቃ ግቢ እንዳይገቡ በተደረገው ድርጊት ነው ይበሉ እንጂ ይህንኑ ፍሬ ጉዳይ የሚያረጋግጥ ማስረጃ ያላቸው ስለመሆኑ ገልፀው ያልተከራከሩ መሆኑን የበታች ፍ/ቤቶች ውሳኔ ግልባጭ ይዘት የሚይዟል ከመሆኑም በላይ ለዚህ ችሎት በሠጡት መልስም በዚህ ረገድ ማስረጃ የነበራቸው መሆኑን በመግለጽ አልተከራከሩም።

እንግዲህ በክርክሩ ሂደት የተረጋገጡ ፍሬ ጉዳዮች ከላይ የተገለፁት ከሆኑ የአመልካችን ተግባር ህገ ወጥ ሊያሠኑ የሚችሉት ህጋዊ ምክንያቶች ከአዋጁ ጋር አገናዝቦ መመልከትን የግድ ይሏል።

በመሠረቱ ያለበቂ ምክንያት ለአምስት ተከታታይ የስራ ቀናት ከስራ ገበታው ያልተገኘን ሠራተኛ አሠሪው ያለማስጠንቀቂያ ከስራ ማሰናበት መብት ያለው ስለመሆኑ የአዋጅ ቁጥር 377/1996 አንቀጽ 27(1)(ለ) ድንጋጌ ያሳያል። ይህንኑ የአሠሪን ህጋዊ መብት ሠራተኛው ሊቃወመው የሚችለው በቂ ምክንያት ኖሮት ተቀባይነት ሲያጣ ብቻ ነው ከስራ ገበታው መቅረት አከራካሪ ባልሆነበት ሁኔታ በቂ ምክንያት ስለመኖሩ የማስረዳት ሽክም ከስራ ገበታው መቅረቱን ያልካደው ሠራተኛ እንጂ አሠሪ ሊሆን አይችልም እንደሚታወቀው ማስረጃ የማቅረብ ግዴታ የክሱን ፍሬ ነገር እንዲረጋገጥለት ዳኝነት የሚጠይቅ ወገን ነው። በሌላ አገላለጽ ከሆነ ክሱን የሚያስረዳ ማስረጃ (Prima facie evidence) የማቅረብ ግዴታ አለበት ይኸው ግዴታ ወደ ሌላው ተከራካሪ ወገን ሊተላለፍ የሚችለው ክሱን ለማስረዳት የቀረበው ማስረጃ ውሳኔ ለመስጠት የሚያስችል ብቃት ነው።

በእጃችን ወደተያዘው ጉዳይ ስንመለስም ተጠሪ ከስራ ገበታቸው ቀረሁ የሚሉበትን ምክንያት ለማስረዳት የህክምና ማስረጃ አለኝ ቢሉም ይህንኑ ማስረጃ ለአመልካች አላቀረቡም። ለአመልካች የህክምና ማስረጃውን አለማቅረባቸውን ገልፀው ማስረጃውን ለማቅረብ የተቸገሩበትን ምክንያት በመጥቀስ ተከራክረዋል። ተጠሪ ይኸው ፍሬ ነገር በማስረጃ የተደገፈ ስለመሆኑ ግን አይገልፅም። የህክምና ማስረጃውን በወቅቱ ይዘው ለአመልካች ያላቀረቡት ምክንያት በአመልካች ዘብ ጥበቃ በተደረገባቸው ክልከላ መሆኑ የማስረዳት ግዴታ ደግሞ የተጠሪ ነው። በመሆኑም የስር ፍ/ቤት ተጠሪ ክደው ተከራክረዋል በሚል ምክንያት ብቻ የማስረዳት ሽክም ወደ አመልካች በማዞር ውሳኔ መስጠቱ የማስረጃ አቀራረብ ግዴታ መርህንና የአሠሪና ሠራተኛ አዋጅን መንፈስ ባላገናዘበ መልኩ ሆኖ ተገኝቷል። ተጠሪ ተገቢውን ማስረጃ ባላቀረቡበት ሁኔታ ደግሞ የአመልካች እርምጃ ህገ ወጥ ነው ሊባል ሚችልበት ህጋዊ ምክንያት የለም።

ሲጠቃለልም ተጠሪ ከስራ ገበታቸው ከአምስት ተከታታይ የስራ ቀናት በላይ መቅረታቸውን በግልጽ አምነው ተከራክረው እያለና ለዚህ ከስራ ለቀሩበት ጊዜም በቂ ምክንያት ያላቸው መሆኑን የማስረዳት ግዴታ ባልተወጡበት ሁኔታ የማስረዳት ሽክም ወደ አመልካች በማዞር እርምጃው ህገ ወጥ ነው ተብሎ መወሰኑ መሠረታዊ የሆነ የህግ ስህተት የተፈፀመበት ሆኖ ተገኝቷል። በዚህም ምክንያት የሚከተለውን ወስነናል።

ው ሳ ኔ

1. በፌዴራል መጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት በመ/ቁ 27785 ህዳር 04 ቀን 2000 ዓ.ም ተሰጥቶ በፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት በመ/ቁ 60853 መጋቢት 25 ቀን 2000 ዓ.ም የፀና ውሳኔ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 348/1/ መሠረት ተሸሯል።
2. አመልካች ተጠሪን ከስራ ያሠናበተው በአግባቡ ነው ብለናል።
3. ወጪና ኪሳራ የየራሳቸውን ይቻሉ ብለናል
4. መዝገቡ ወደ መ/ቤት ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

ፀ/መ